

SEKSUAALIVÄKIVALTA JA SERI-TUKIKESKUKSET

SPR:n päivystäjien koulutus 29.3.2023

Riina Korjamo, LT, Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri

HUS Seri-tukikeskuksen vastuulääkäri

riina.korjamo@hus.fi

www.hus.fi/seri

LUENNON SISÄLTÖ

- Seksuaaliväkivaltaa kokeneen kohtaamisesta
- Mikä on Seri-tukikeskus ja kuinka ohjaan seksuaaliväkivaltaa kokeneen sinne?

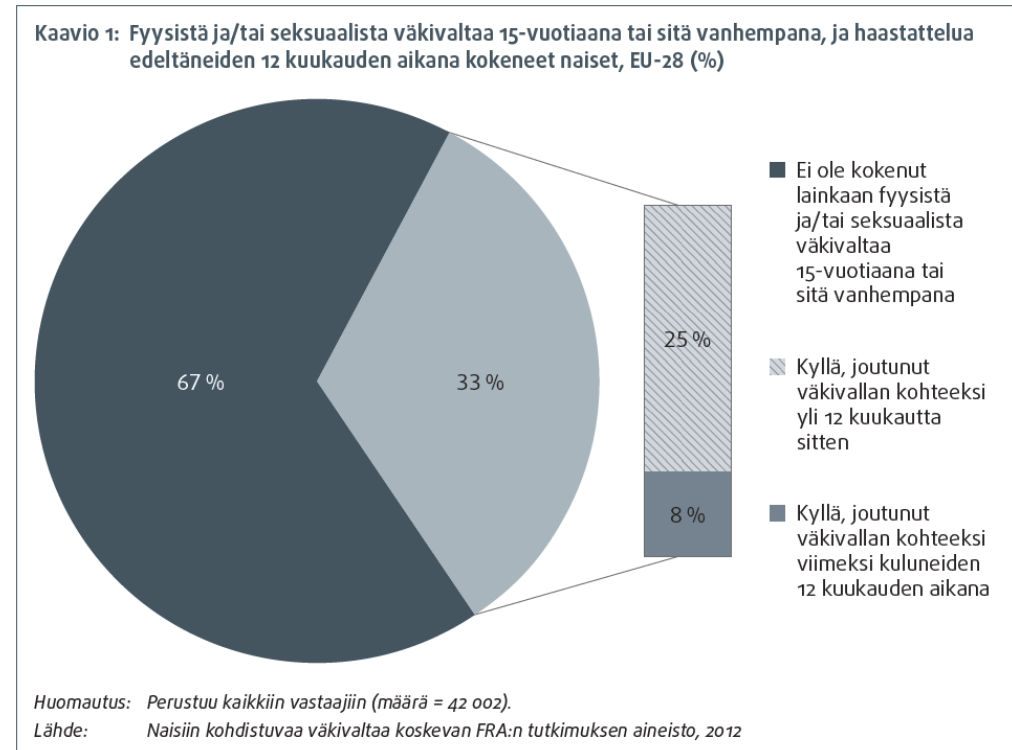
VÄKIVALTAKOKEMUKSET OVAT YLEISIÄ

European Union agency for fundamental rights (FRA): EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. 2014.

- 42 000 naista haastateltu v. 2012
- Kaikki 28 EU jäsenvaltiota
- 18-74 vuotiaita
- Satunnaisotanta
- Suomessa 1520 puhelinhaastattelua (vastaus-% 38.5%)

Suomalaisista naisista oli kokenut

- fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa > 15-vuotiaana **47%**
 - seksuaalista väkivaltaa > 15-vuotiaana **17%**
- fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa edeltävän 12kk aikana **10%**
 - seksuaalista väkivaltaa edeltävän 12kk aikana **3%**

European Union agency for fundamental rights (FRA):
EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. 2014.

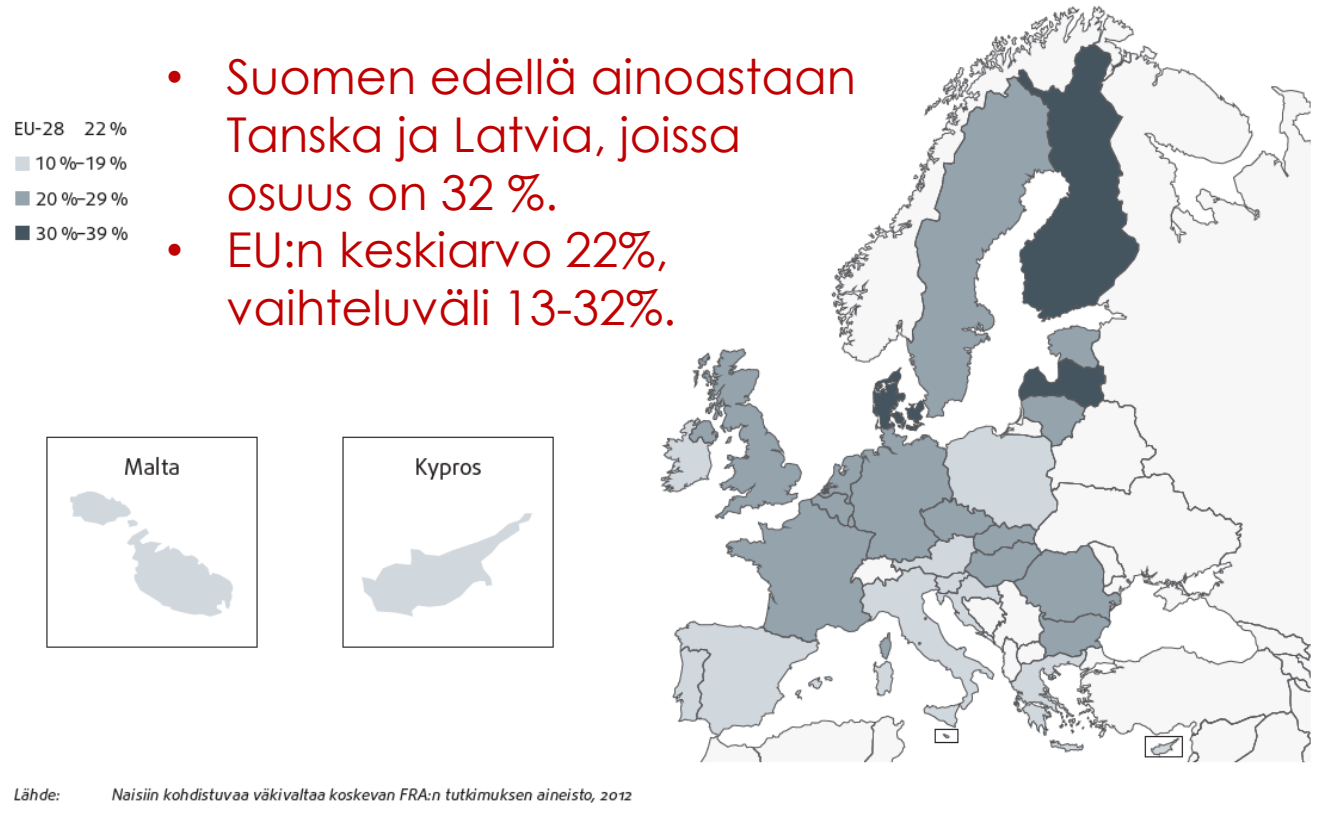
Parisuhdeväkivalta:

Suomessa nykyisen tai entisen kumppanin tekemää

fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa kokeneiden naisten osuus 30% (95%CI 26.8-33.1)

- **Seksuaaliväkivaltaa kokeneita 11%**

Kaavio 2: Fyysistä ja/tai seksuaalista parisuhdeväkivaltaa 15-vuotiaana tai sitä vanhempana kokeneet naiset, EU-28 (%)

PSYKKINEN TRAUMA

- Traumaattinen tapahtuma ylittää ihmisen psyykkisen sietokyvyn
- Tapahtuma koetaan (hengen)vaarallisena ja yhtä aikaa siihen yhdistyy avuttomuus vaaran edessä
- Aktivoi hengissä pitäviä järjestelmiä kehossa ja mielessä
- Romauttaa turvallisuuden tunteen

- Jättää ihmisen ensin selviämään hengissä ja sitten rakentamaan koko maailmankuvaansa vaiheittain uudelleen
- Suuri psyykinen sopeutumistehtävä, jossa tavoitteena palauttaa mm.
 - usko turvallisuuteen (vs. hengenvaara/vaarallisuus)
 - usko ihmisten hyvyteen (vs. toisten vaarallinen pahuus)
 - usko hallintaan (vs. avuttomuus/armoilla olo)

RAISKAUSTRAMAN SEURAUKSIA

Psyykkiset: mielialahäiriöiden, päihdeongelmien ja masennuksen riski nousee

Somaattiset: suurentunut somaattisten sairauksien riski, erityisesti gynekologiset häiriöt. Selitetty stressimallin avulla.

Sosiaaliset: vaikeudet sosiaalisissa suhteissa, pelko, vetäytyminen, sosiaalisen toimintakyvyn lasku

TRAUMAN KÄSITTELYN VAIHEITA 1-2

1. Shokkivaiheessa, jossa hlö ei vielä kykene käsittelemään tapahtunutta.

- Aikaa tapahtumasta tyypillisesti tunneista päiviin
- Dissosiaatio, kieltäminen ja torjunta; toisaalta joillakin kiihtymys
- **HOITO: Vakautetaan tilanne luomalla turvallinen ja huolta pitävä kohtaaminen ja ympäristö**

2. Reaktiovaiheessa, jossa hlö asteittain kohtaa muuttuneen todellisuuden

- Aikaa tapahtumasta tyypillisesti muutamasta viikosta muutamaaan kuukauteen
- Uudelleen kokemisen, välttelyn ja yli-/alivirittyneisyyden oireita, jotka vaikeuttavat elämää
- **HOITO: Vakauttamista jatketaan mm. oiretietoisuuden avulla, tukea ja apua arjesta selviytymiseen vaikka kokee oireita. Hoidetaan oireita/seurauksia.**

Myöhemmin tulevat **3. käsittely-** ja **4. uudelleensuuntautumisen** vaiheet, joissa koettua työstetään ja hyväksytään. Uskomusjärjestelmä palautuu luottavammaksi. Tämä vaatii usein aktiivista psykososiaalista hoitoa ja tukea.

PSYKKISEN TRAUMAN TUOTTAMAT AKUUTIT OIREET

I. Uudelleen kokeminen

- vasten tahtoa tapahtuva uudelleen eläminen, mielikuvat, muistot, tunteet, kehollinen virittyminen
- tavallaan asiaa käsitellään, mutta se tapahtuu hallitsemattomasti

II. Välttäminen

- sisäinen dissosiaatio; fyysinen, sosiaalinen ja psyykkinen asiasta muistuttavien välttely, vetäytyminen, kapeutuminen
- pyritään pysymään asiasta etäällä niin psyykkisesti kuin ulkoisestikin

III. Vireystilan muutokset

- keho joko ylivirittyneessä ("taistele tai pakene") tai alivirittyneessä (lomaantumisen) tilassa

- **Fysiologisesti tavoitteena pysyä hengissä ja olla turvassa. Usein kuitenkin ylikorostuvat arjen suhteen haitallisesti.**
- **Psykososiaalisen tuen avulla pyritään vähentämään oireita ja estämään niiden pitkittyminen.**

- Heti traumatapahtuman jälkeen tai sitä seuraavien vuorokausien aikana toteutettujen interventioiden hyödyistä traumaperäistä stressihäiriötä ehkäisevänä toimenä on niukasti laadukkaita kontrolloituja tutkimuksia.
- Aktiivisia rutiininomaisia hoitointerventioita tulisi välttää ensimmäisten viikkojen aikana traumasta. Tarpeen mukaisten toimenpiteiden tulisi perustua huolelliseen yksilölliseen arviointiin. Voimakkaita stressivasteita tulee pyrkiä rauhoittamaan psykososiaalista tukea tarjoamalla. Bentsodiatsepiinien käyttöä tulisi välttää.
- Stressivasteiden rauhoittamiseen tähtäävässä ensivaiheen ja varhaisen jälkivaiheen psykososiaalisessa tuessa ja palveluissa periaatteena on
 - tarjota inhimillinen ja tunkeilematon kontakti
 - tarjota välitön ja jatkuva turva huolehtimalla fyysisistä ja psyykkisistä perustarpeista
 - rauhoittaa emotionaalisesti ylikuormittuneet uhrin
 - vastata uhrien välittömiin tarpeisiin ja huolenaiheisiin käytännöllisillä neuvoilla
 - varmistaa yhteys perheeseen, luonnolliseen sosiaaliseen tukiverkostoon ja paikallisiin auttamisjärjestelmiin
 - tarjota tietoa stressireaktioista
 - tukea adaptiivisia selviytymiskeinoja
 - yhdistää uhrin käytettävissä oleviin tukipalveluihin myös mahdollisen jatkohoidon tarpeita ajatellen
 - helpottaa pelastustoimintoja ja somaattista ensihoitoa.

Vakauttava
traumainformoitu
hoito

SEKSUAALISTA VÄKIVALTAAN KOKONEEN KOHTAAMINEN

OLE ITSE RAUHALLINEN JA VAKAA

- rauhallinen paikka ja tilanne auttavat, varaa aikaa kohtaamiselle

PUHU LEMPEÄSTI, MUTTA SELKEÄSTI

- puhu yksikertaisesti
- kerro koko ajan mitä seuraavaksi teet/tapahtuu

KUUNTELE

- ole kiinnostunut, usko uhria, hyväksy uhrin reaktiot rauhallisesti

NORMALISOI TILANNETTA

- kerro tyypillisistä oireista
- kerro jatkoavusta

Ei-auttavia kommentteja:

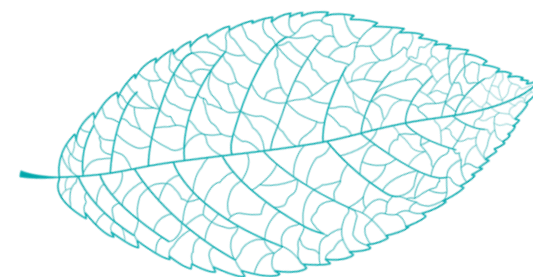

Auttavia kommentteja:

Lähde: Seksuaaliväkivaltatyön toimivat käytännöt. Välitä! – seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke.

MIKÄ ON SERI-TUKIKESKUS?

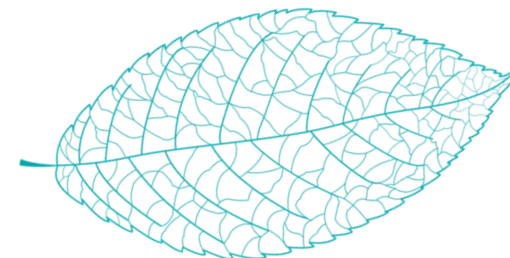

SERI-TUKIKESKUKSEN TAUSTALLA

Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan sekä perheväkivallan ehkäisystä ja torjumisesta, ns. **Istanbulin sopimus**, Suomessa voimaan vuonna 2015

- Velvoittaa Suomen perustamaan tukikeskuksia seksuaaliväkivaltaa kokeneille
- Sopimuksen 25 artikla: Seksuaalisen väkivallan uhrien tukeminen: ”Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet säätääkseen, että raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreja varten perustetaan **riittävästi asianmukaisia, helposti saavutettavia tukikeskuksia, jotka voivat tarjota uhreille lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa.**”

HUS NAISTENKLINIKAN SERI-TUKIKESKUS AVATTIIN 29.5.2017

- Istanbulin sopimuksen [toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025](#) (julkaistu 8.3.2022)
 - TOIMENPIDE 2.9. Laajennetaan SERI-tukikeskusten verkosto valtakunnalliseksi vuoden 2023 loppuun mennessä; varmistetaan verkoston koordinaatio sekä SERI-tukikeskusten tarjoama psykososiaalisen tuen tarjonta

Tavoitteena vuoden 2023 loppuun mennessä yhteensä 24 Seri-tukikeskusta

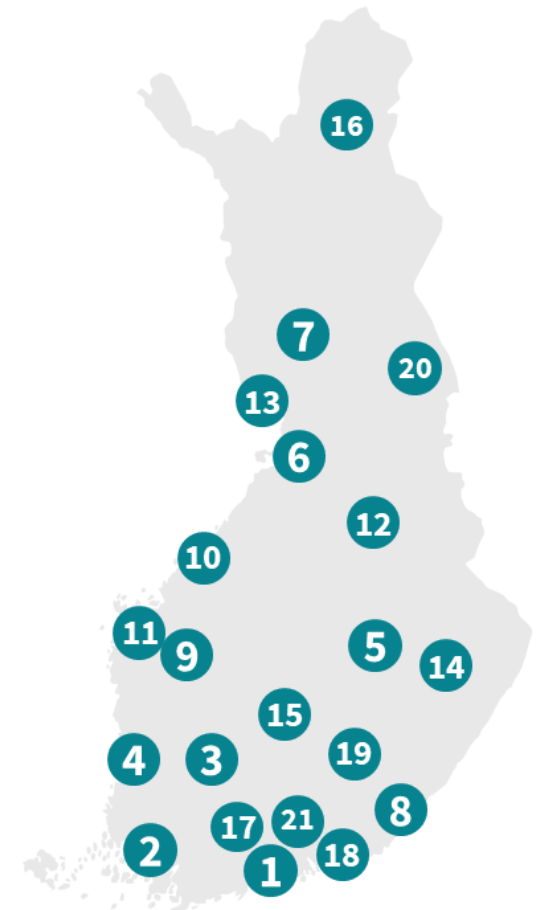
Seri-tukikeskukset Suomessa

1 Helsinki	9 Seinäjoki	17 Hämeenlinna
2 Turku	10 Kokkola	18 Kotka
3 Tampere	11 Vaasa	19 Mikkeli
4 Pori	12 Kajaani	20 Kuusamo
5 Kuopio	13 Kemi	21 Lahti
6 Oulu	14 Joensuu	
7 Rovaniemi	15 Jyväskylä	
8 Lappeenranta	16 Ivalo	

thl

Lähde: THL 2022

www.thl.fi/seri

TOIMINNAN PERIAATTEET

- Palvelu yli 16-vuotiaille raiskauksen uhreille alle 1kk tapahtumasta
 - Kaikille sukupuolille
 - Uudellamaalla asuvat tai täällä tapahtuneet raiskaukset
 - Potilaalle maksuton
 - Palvelut riippumatta siitä onko ilmoittanut poliisille vai ei
- Avoinna 24/7, **lähetettä ei tarvita, toivotaan soittoa etukäteen!**
 - Palvelut kattavimmin tarjolla arkisin klo 8:00-20:00, muulloin päivystyksen kautta
- Oikeuslääketieteellinen näytteidenotto ja jatkokontaktista sopiminen onnistuu aina
 - Pyritään ajoittamaan päiväaikaan, jos tapahtumasta 4-7 vrk
 - 8 vrk – 1 kk -> ei oikeuslääketieteellisiä näytteitä, mutta seksi- ja veriteitse tarttuvien tautien seulonta ja tukipalvelut

■ Samat periaatteet kaikissa
Seri-tukikeskuksissa.
■ Palveluvalikoima
kapeampi

TOIMINNAN PERIAATTEET ENSIKÄYNNILLÄ

- Somaattisten vammojen tutkiminen ja hoito aina ensisijaista, oikeuslääketiede tulee vasta sen jälkeen!
- Mm. pään vammat ja kommotioseuranta, intoksikaatioseuranta, haavojen ompelut...
- Psykykkisesti riittävän stabiili
- Sekä potilaan että henkilökunnan turvallisuuskysymys
- Seri-tukikeskuksessa kaikki tutkimukset ja hoito vapaaehtoista!
- Tutkittavan pitää
 - Olla ”kävelevässä kunnossa”, ei yksittäistä promillerajaa
 - Pystyä antamaan suostumus tutkimuksille
 - Jaksaa olla yhteistyössä pari tuntia, jonka ensikäynti väistämättä kestää

ALLE 16-VUOTIAAT HOIDETAAN UUDESSA LASTENSAIRAALASSA

- Seri-tukikeskuksen lääkäri ja kätilö
- Täydentävät lastenlääkärin tutkimusta
 - Gynekologiset näytteet tytöiltä, joiden kuukautiset ovat alkaneet
- Valtakunnallisesti lastenlääkärit vastaavat alle 16-vuotiaiden oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista (valtion korvaamaa toimintaa)
- Pienet lapset haastatellaan lasten oikeuspsykologian yksiköissä

EPÄILLYT TEKIJÄT TUTKITAAN PÄÄKAUPUNKISEUDULLA THL:N OIKEUSLÄÄKETIETEEN PÄIVYSTYKSESSÄ!

Oikeuslääketieteen päivystys

Päivystyksessä suoritetaan Helsingin, Espoon ja Vantaan alueilla toimivien poliisi-, Tulli-, vankeinhoito- sekä rajavartiolaitoksen pyynnöstä seuraavia kliinisen oikeuslääketieteen tutkimuksia:

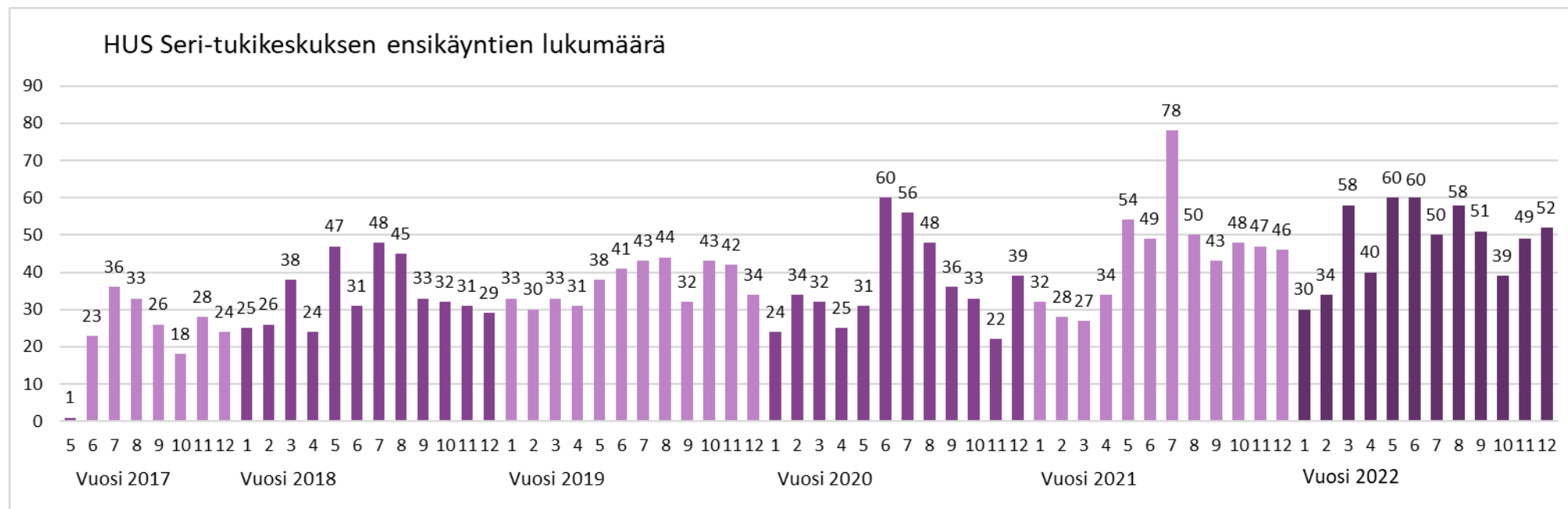
- päihdetutkimukset
- seksuaalirikosepäilyjen tutkimukset
- vammatutkimukset
- huumausaineiden salakuljetuksesta epäiltyjen tutkimukset
- muu näytteenotto
- vainajien ulkotarkastukset

- Valtakunnallisesti yleispäivystyksissä
- Seksuaalirikosepäilyissä uhrin ja epäillyn tekijän kohtaaminen päivystyksessä pitäisi estää ja uhri pitäisi tutkia ensin

Kliinisen oikeuslääketieteen tutkimusten ja vainajien ulkoisen ruumiintarkastuksen suorittaminen kuuluu kuntien vastuulle terveydenhuoltolain 31 § nojalla. Lisäksi asianomaisella viranomaisella on velvollisuus antaa Tullille sille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi virka-apua tullilain 101 § nojalla. THL sekä Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat sopineet virka-apuna annettavien tutkimusten suorittamisesta THL:ssä. Aiemmin vastaavan palvelun kunnille tuotti Helsingin yliopisto.

Vuosi	Ensikäyntejä yhteensä	Keskiarvo/päivä	Miehiä/muut sukupuoli	Alle 16-vuotiaita	Raskauden-keskeytys
2017	189	0,87	5/0	7	
2018	409	1,12	8/7	33	
2019	444	1,22	24/2	31	
2020	440	1,21	12/6	24	4
2021	534	1,46	18/4	38	19
2022	581	1,59	20/4	29	2
Yhteensä	2604		87/23	159	38

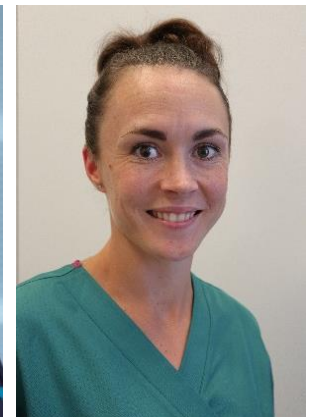
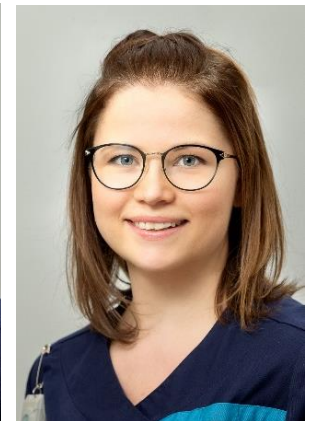
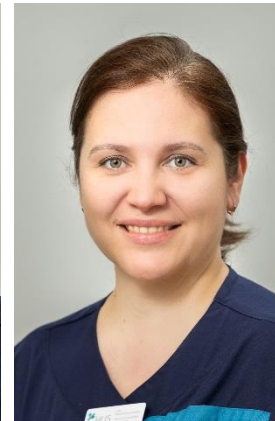
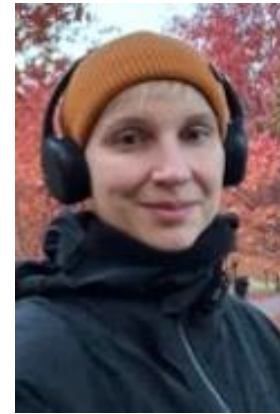
Ensikäyntejä
01/2023: 46
02/2023: 36

HUS SERI- TUKIKESKUKSEN HENKILÖKUNTA

- Lääkärit
 - Vastuulääkäri
 - Gynekologipäivystäjä
 - Kätilökoordinaattorit
 - Päiväaikaan vuorossa 1-2, päivystysaikaan 0-2
 - Psykologit, nuorisopsykologi
 - Sosiaalityöntekijä
 - Sairaalapastori
- Valtakunnallisesti Seri-tukikeskukset naistentautien yksiköissä
 - Tukipalveluita saatavilla epätasaisesti

29.3.2023

SERI-TUKIKESKUKSEN TEHTÄVÄT

Oikeuslääketieteelliset tutkimukset

- Tutkimukset ja haastattelu mahdollista oikeusprosessia varten
- Lääkärinlausunto

Lääketieteellinen hoito

- Tarttuvien tautien seulonta
- Raskauden jälkiehkäisy
- Vammojen hoito
- Rokotukset

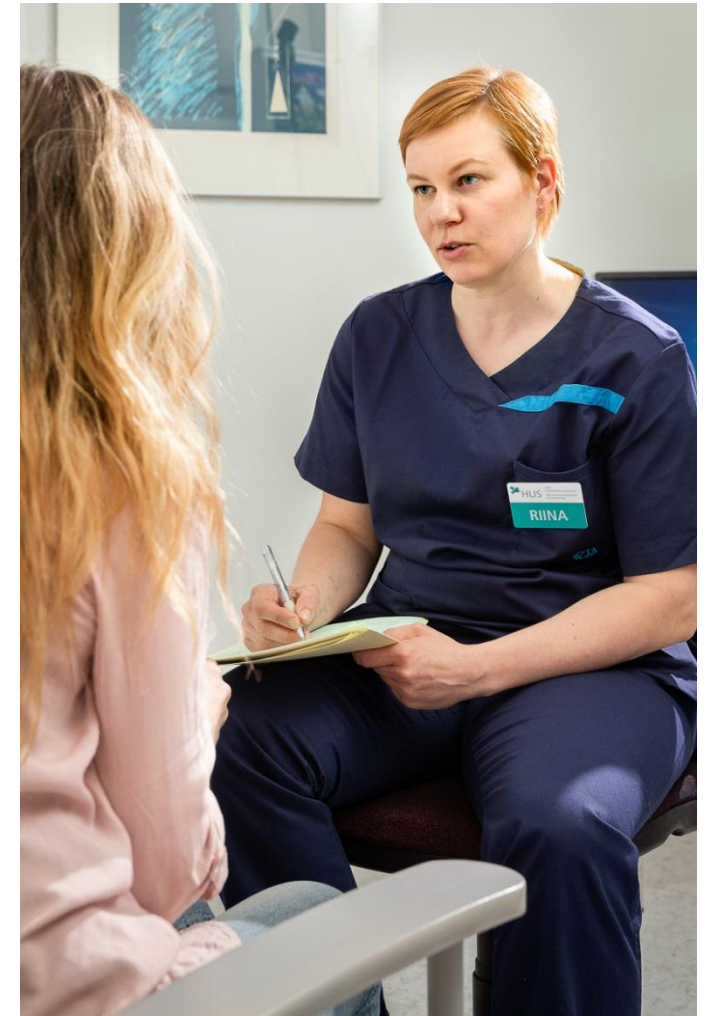
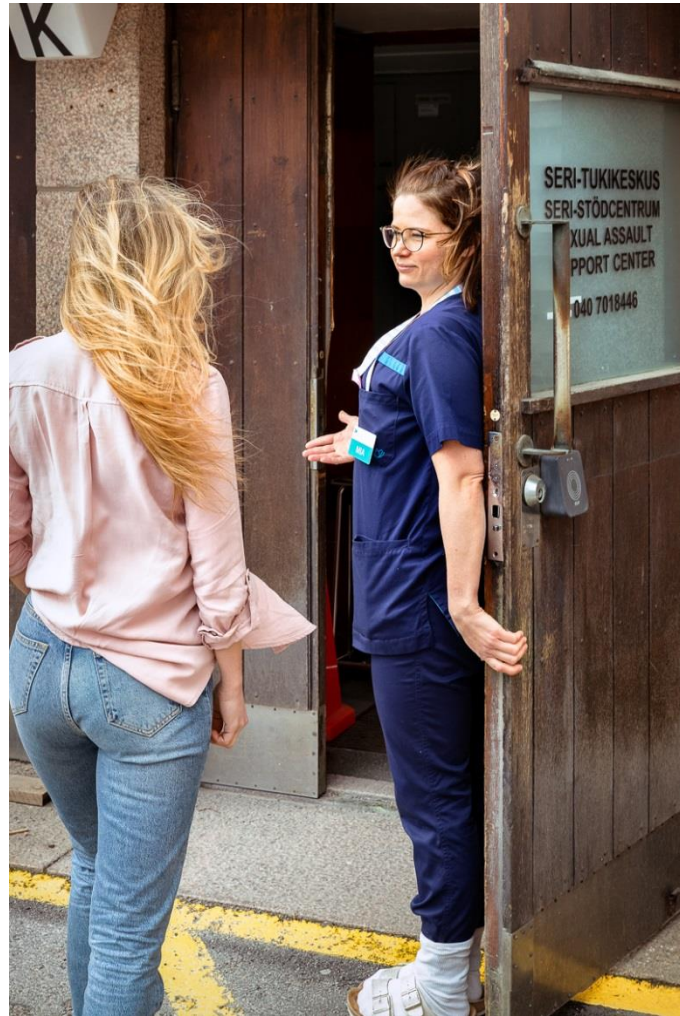

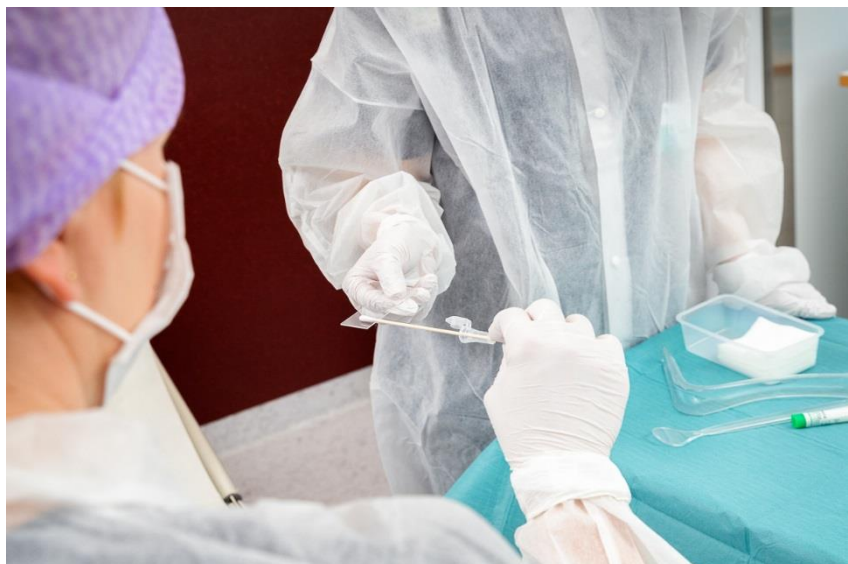
Psykososiaalinen tuki / traumatuki

- Psykoedukaatio traumasta
- Akuutin traumareaktion aikainen tuki
- Toipumisen edistymisen seuranta
- Ohjaus ja jatkotuen järjestäminen
- Neuvonta elämäntilanteessa (esim. taloudelliset, sosiaaliset, juridiset kysymykset, lausunnot)
- Hengellinen tuki (sairaalapastori)

OIKEUSLÄÄKETIETEELLINEN HAASTATTELU JA TUTKIMUS

OIKEUSLÄÄKETIEEELLISESTÄ TUTKIMUKSESTA SERI-TUKIKESKUKSESSA

HUS⁺

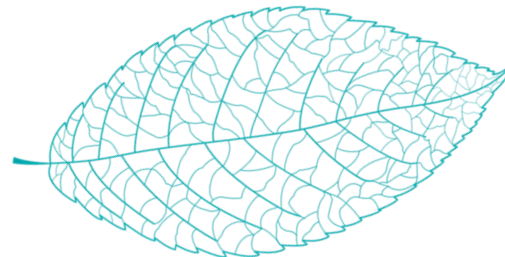

Korjamo R. Seksuaalirikoksen uhrin tutkiminen Seri-tukikeskuksessa. Lääkärilehti 46/2020, vsk 75, s 2457-2463.

<https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/seksuaalirikoksen-uhrin-tutkiminen-seri-tukikeskuksessa/>

LÄÄKETIETEELLINEN HOITO

- Raskaustesti ja jälkiehkäisy
- B- ja C-hepatiitti, HIV ja kuppa –seulonta
- Klamydia ja tippuri (tarv. myös nielusta ja peräaukosta)
- HIV-estolääkitys riskinarvion perusteella tarvittaessa 72h kuluessa
- B-hepatiittirokotus kaikille (riskiryhmäperuste): Ensikäynti, 1kk ja 6kk

INFO JATKOISTA JA 3. SEKTORIN TOIMIJOISTA KAIKILLE ENSIKÄYNNILLÄ

 Seri-tukikeskus, Naistenlinikka
K-porras, 1. krs
Haartmanin katu 2
00290 Helsinki
puh. 040 701 8446

Sinulle, joka olet kokenut seksuaalista väkivaltaa

Seksuaalirikoksen kohteeksi voi joutua kuka tahansa ja missä tahansa. Seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaava väkivalta vaikuttaa aina kokemukseen fyysisestä ja henkilökohtaisesta kokemattomuudesta. Hyvinvoinnin ja toipumisen kannalta on hyvin tärkeää, että tulet sovitulle vastaanotolle ja käyt ohjelmoiduissa veri- ja virtsanäytteissä. Jos haluat vaihtaa sovitua aikaa, ota yhteys Seri-tukikeskukseen. Aikaa ei kannata kokonaan perua keskustelematta tukikeskuksen henkilökunnan kanssa. Seri-tukikeskus puh. 040 701 8446

Alla on yhteenveto Seri-tukikeskuksen tarjoamista palveluista ja niille varatut ajat.

➤ Ensikäynti ____/____/____

- Oikeuslääketieteellinen lääkärintarkastus, tarttuvien tautien seurantänäytteet (HIV, B- ja C-hepatiitti, kuppa, klamydia, tippuri), raskaustesti
- Kirjallinen info-materiaali kolmannen sektorin toimijoista (mm. Raiskausrikikeskus Tukinainen, Rikosuhripäivystys)
- Ensimmäinen B-hepatiittirokotus ____/____/____
- Psykologin ensitapaaminen / soitto ____/____/____
- Sosiaalityöntekijän ensitapaaminen / soitto ____/____/____

➤ Noin kaksi viikkoa tapahtumasta

- Raskaustesti verinäytteestä ____/____/____

➤ Noin yksi kuukausi tapahtumasta

- Tarttuvien tautien seurantänäytteet (veri- ja virtsanäytteet: kuppa, klamydia, tippuri) ____/____/____
- Toinen B-hepatiittirokotus ____/____/____ kello ____ Naistenlinikan Seri-tukikeskuksessa

➤ Noin kolme kuukautta tapahtumasta

- Tarttuvien tautien seurantänäytteet (verinäytteet: HIV, B- ja C-hepatiitti, kuppa) ____/____/____

➤ Noin kuusi kuukautta tapahtumasta

- Tarttuvien tautien seurantänäytteet (verinäytteet: HIV, B- ja C-hepatiitti) ____/____/____
- Kolmas B-hepatiittirokotus ____/____/____ kello ____ Naistenlinikan Seri-tukikeskuksessa

Kaikista tarttuvien tautien seurantänäytteiden vastauksista soitetaan sinulle Seri-tukikeskuksesta yleensä noin viikon kuluessa näytteiden otosta. Seurantaverikokeet voidaan useimmiten ottaa missä tahansa HUSLAB:n laboratoriossa (www.huslab.fi).

Psykologin ja sosiaalityöntekijän tapaaminen on mahdollista koko Seri-tukikeskuksen seuranta-ajan. Soittojen yhteydessä kätö tiedustele voitiasi ja voi varata sinulle ajan psykologille tai sosiaalityöntekijälle. Mikäli itse koet tarvitsevasi heidän tukeaan soittojen välissä, ota itse yhteyttä tukikeskukseen.

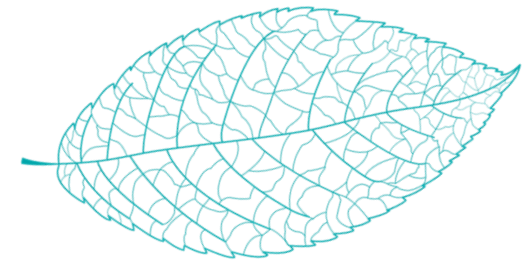
Mikäli et ole tehnyt seksuaalirikoksesta rikosilmoitusta ja poliisi ei ole Seri-tukikeskukseen säilytykseen otettuja näytteitä hakenut yhden vuoden kuluessa tapahtumasta, sinuun otetaan yhteyttä puhelimitse. Seksuaalirikosten vanhenemisaika on pääsääntöisesti 10 vuotta, joten oikeuslääketieteelliset näytteet voidaan toiveestasi säilyttää Seri-tukikeskuksessa yhteensä 10 vuoden ajan vielä myöhemminkin tehtävää rikosilmoitusta ja tutkintaa varten. Tämän jälkeen näytteet hävitetään ilman erillistä ilmoitusta.

Palautetta Seri-tukikeskuksen toiminnasta voit antaa nimettömästi osoitteessa www.hus.fi/seri tai <https://www.webropol.fi/surveys.com/5/6080E1E8067B0EE8.par>

SEURANTA-AIKA TUKIKESKUKSESSA 6 KK

- Laboratoriokontrollit 2 vkoa, 1kk, 3kk ja 6kk
- Vammojen uudelleen valokuvaus
- Kätilön rokotuskäynnit 1kk ja 6kk ensikäynnistä
- Ohjaus järjestöjen palveluihin
 - Raiskauskriisikeskus Tukinainen, Rikosuhripäivystys, Tyttöjen ja Poikien talot, Monika-naiset jne.
- Potilaan olemassa oleva hoitokontakti
 - Tarvittaessa ”saattaen vaihtaen”
- Kotikunnan palvelut
- Tarvittaessa lähete psykiatrian puolelle

SERI-TUKIKESKUKSEN PSYKOSOSIAALISEN TUEN PERIAATTEITA

■ Alkuvaiheen tuki

- rauhoitetaan alkuvaiheen stressivasteita
- tuetaan toipumisen käynnistymisessä
- arvioidaan jatkotuen tarvetta ja ohjataan aktiivisesti siihen

■ Vapaaehtoisuus

- kaikki palvelut on itse valittavissa tai kieltäydyttävissä

■ Proaktiivisuus

- tukea tarjotaan aktiivisesti matalalla kynnyksellä
- ymmärrys mm. välttelyoireilun ja muiden traumareaktioiden merkityksestä avun vastaanottamiselle
- annetaan useita mahdollisuuksia tarttua apuun
- apua keinoilla, joita asiakkaan on mahdollista ottaa vastaan

Menetelmät: traumainformoitu kohtaaminen, henkilökohtaistettu psykoedukaatio, vakauttaminen, tilannearvio, yhteydet jatkohoitotahoihin

KÄTILÖN TARJOAMA TUKI

- Hoidon koordinointi
- Soitot labravastauksista ja voinnin tiedustelu
 - Muutaman päivän, 2 vkon, 1kk, 3kk ja 6kk kuluttua
 - Psykoedukaatio traumaoireista
 - Ajanvaraukset psykologille ja sosiaalityöntekijälle
- Vammojen uusintavalkokuvaus
- Kontrollilaboratorionäytteiden otto
- Rokotekäynnit 1kk ja 6kk
- Soitto varalle otetuista näytteistä 1v kuluttua

- Näytteiden luovutus poliisille
- Lausuntoasioiden koordinointi
- ...

PSYKOSOSIAALINEN TUKI JA KUNTOUTUS

1. Useimpia potilaita tavataan useimmin 1-5 kertaa psyykkisen voinnin vakauttamiseksi
 - Jatkohoidon tarpeen arviointi, hoitosuunnitelma ja ohjaus muihin palveluihin
 - Tavoitteena lievittää välittömiä oireita, vakauttaa oloa ja tilannetta, edesauttaa toipumisen etenemistä ja ehkäistä oireiden kroonistumista
 - Pyrkimys tavata ainakin kerran myös läheisiä ja tukiverkkoa
2. Vakavimmin oireilevia voidaan tavata lisätuen ja vakauttamisen puitteissa sekä jatkohoidon varmistamiseksi
 - Jos merkkejä, ettei toipuminen käynnisty, PTSD:n kehittymisestä tai suuria elämänhallinnan ongelmia
 - Tavoitteena auttaa toipumista käyntiin, edelleen vakauttaa, ohjata lisätuen äärelle

Ohjaus jatkohoitoon tarvittaessa saattaen vaihtaen

SOSIAALITYÖ SERI-TUKIKESKUKSESSA

- Sosiaalisen turvallisuuden varmistaminen toipumisen mahdollistamiseksi
- Tarvittaessa psykologin työparina psykososiaalisen tuen järjestämisessä
- Voi tavata asiakkaan lisäksi tarvittaessa läheisiä kertaluontoisesti psykoedukaation jakamiseksi
- Arvioi ja suunnittelee akuuttiin elämäntilanteeseen tarpeenmukaiset tukitoimenpiteet
- Ohjaus- ja neuvonta toimeentulon turvaamiseen ja päihdeongelmiin liittyvissä kysymyksissä
- Lakisääteiset ilmoitusvelvollisuudet
- Verkosto- ja viranomaistyötä jatkotuen ja oikeusturvan toteutumisen varmistamiseksi

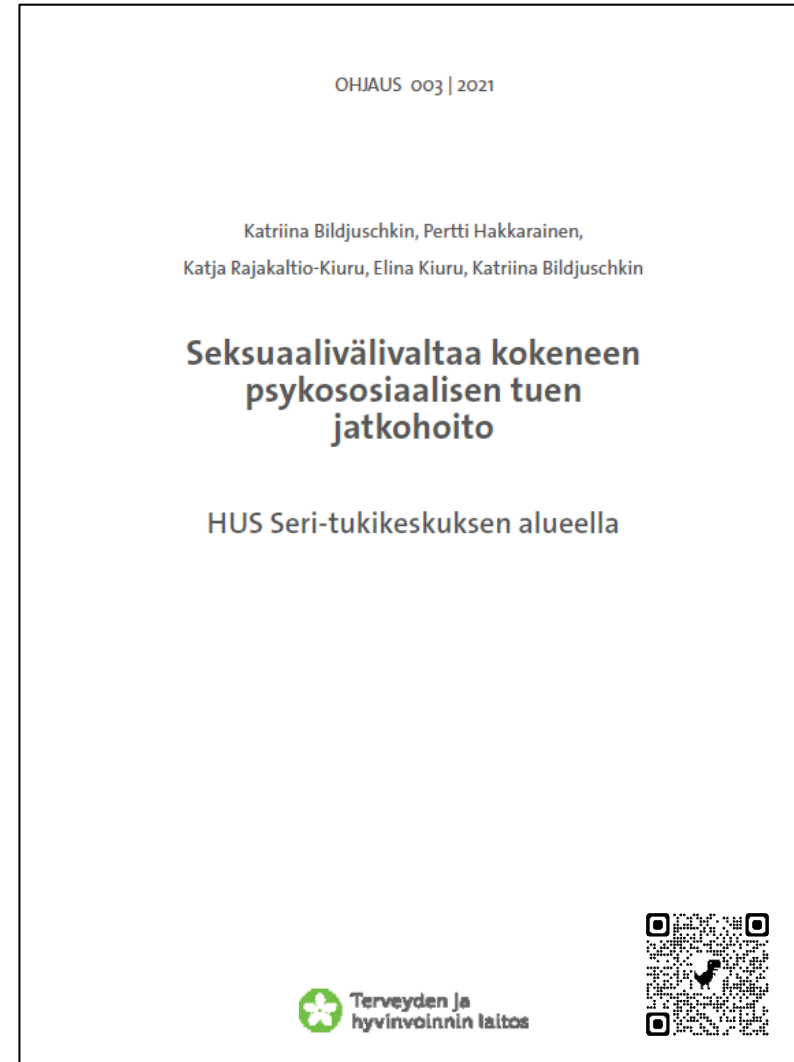

HUS SERI-TUKIKESKUKSEN TUKIPALVELUISTA JA JATKOHOIDOSTA

Julkaistu marraskuussa 2021

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-741-8>

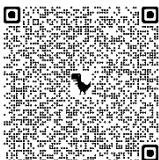
- Jatkohoidon haasteena palvelujen hajanaisuus ja saatavuus
- Korostuu erityisesti nuorten ja monenlaista tukea tarvitsevien kohdalla!

HUS Seri-tukikeskuksen koordinoima tutkimushanke

[Linkki hankkeen sivuille](#)

29.3.2023

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-350-0>

Väliraportti julkaistu 30.11.2021

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-262-6>

Loppuraportti julkaistu 17.1.2023

Julkistustilaisuuden 17.1.2023 tallenne

15.7.2023 asti

[Tästä linkistä](#)

Hanketoimijat

- HUS Naistentaudit ja synnytykset, Seri-tukikeskus
- Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos, Kätilöliitto
- Åbo Akademin Oikeuspsykologian tutkimusryhmä
- Poliisi
- Syyttäjälaitos
- TYKS, TAYS, KYS ja OYS Seri-tukikeskukset
- Lisäksi opinnäytetyössä Itä-Suomen yliopisto

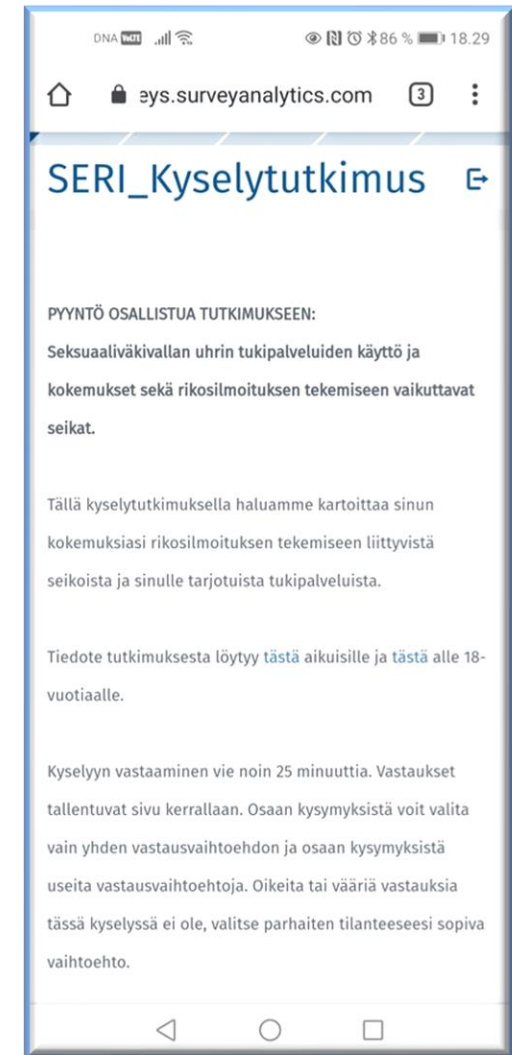
III. Seksuaaliväkivallan uhrien tukipalveluiden käyttö ja kokemukset sekä tausta- ja tapahtumatietojen vaikutus rikosilmoituksen tekoon

Kyselytutkimus

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kyselytutkimuksen aineisto

- HUS Seri-tukikeskuksen asiakkaat aikavälillä 1.6.2017–29.2.2020
- Yli 16-vuotiaat asiakkaat, jotka olivat hakeutuneet ensikäynnille kuukauden sisällä kohtaamastaan seksuaaliväkivallasta.
- Ensikäynnistä oli aikaa vähintään 6kk
- Taustatiedot Seri-tukikeskuksen tilastoista ja potilastiedoista
- Kysely Survey Analytics –sovelluksella
 - Kyselylinkki tekstiviestitse henkilökohtaisen tutkimuskoodin kanssa.
 - Kutsut lähetettiin 17.11.–1.12.2020 ja 7.–11.1.2021 välisinä aikoina.
 - Kysely avoinna 17.11.2020–14.2.2021
 - Yksi tekstiviestimuistutus ja yksi muistutussoitto tarvittaessa

Kyselyn teemat

- Taustatiedot (mm. syntymämaa, seksuaalinen suuntautuminen, siviilisääty, sosioekonominen asema, päihteiden käyttö, mielenterveyden häiriöt)
- Tietoja koetusta seksuaalivälivaltatapahtumasta (mm. ajankohta, ympäristö, käytetty väkivalta, reagointi tapahtuman aikana, päihteiden käyttö)
- Tietoja tekijästä (mm. ikä, etninen tausta, sosioekonominen asema, päihteiden käyttö)
- Rikosilmoituksen tekemiseen/tekemättömyyteen liittyviä asioita (mm. asiasta kertominen ja keskusteleminen, kannustus/vastustus, syyt ilmoittaa/olla ilmoittamatta)
- Kokemukset ja toiveet tukipalveluista, kokemukset ammattilaisten sukupuoleen liittyen
- Aiemmat elämänkokemukset, perhetilanne, aiemmat väkivaltakokemukset

Kyselyyn vastanneet

	Vastanneet n= 235	Kieltäyty- neet n= 138	Vastaamat- tomat n=446	Ei kyselyä n=130	p-arvo
Näytteet otettu					0,03
Poliisin pyynnöstä	135 (57,5%)	91 (66,0%)	262 (58,7%)	93 (71,5%)	
Varalle	76 (32,3%)	29 (21,0%)	139 (31,2%)	24 (18,5%)	
Ei otettu	24 (10,2%)	18 (13,0%)	45 (10,1%)	13 (10,0%)	
Päihdetausta (ei tietoa n=160)	34 (14,5%)	29 (21,0%)	111 (24,9%)	55 (42,3%)	<0,001
Mielenterveystausta (ei tietoa n=122)	125 (53,2%)	86 (62,3%)	254 (57,0%)	80 (61,5%)	0,02
6kk laboratorioseuranta toteutunut	189 (80,4%)	89 (64,5%)	255 (57,2%)	39 (30,0%)	<0,001

Seri-tukikeskuksen asiakkaiden ensikäynnit n=1091

Alle 16-vuotiaat n=70

Raskaudenkeskeytyspotilaat n= 20

Asiakkaat, joilla ensikäyntejä enemmän kuin yksi

- 28 asiakkaalla kaksi ensikäyntiä
- 5 asiakkaalla kolme ensikäyntiä
- 1 asiakkaalla neljä ensikäyntiä
- 1 asiakkaalla viisi ensikäyntiä

=> 35 toistuvaa ensikäyntiä

Ensikäynti muualla n=17

Ensikäyntiasiakkaat, joille tarkoitus lähettää kysely n=949

Asiakas kuollut n=13 **1,4%**

Ei voimassa olevaa puhelinnumeroa n=27

Soiton perusteella nro ei käytössä n=90

Kyselyn saanut n=819

Vastannut kokonaan n=198
Vastannut osittain n=37
29%

Kieltäytynyt
tutkimuksesta
n=138

Ei
vastausta
n=446

Aiemmat väkivaltakokemukset

Kysymykseen vastanneista

	n (%)	Kerran	Useasti
Aiempi seksuaaliväkivaltakokemus			
Ei	97 (41,3%)		
Kyllä, 0-12-vuotiaana	26 (11,1%)	13 (50%)	13 (50%)
Kyllä, 13-15-vuotiaana	33 (14,0%)	13 (39,4%)	20 (60,6%)
Kyllä, yli 16-vuotiaana	82 (34,9%)	33 (40,2%)	49 (59,8%)
Tieto puuttuu	21 (8,9%)		
Aiempi fyysisen väkivallan kokemus ^a			
Ei	88 (37,4%)		
Kyllä, 0-12-vuotiaana	57 (24,3%)	1 (1,8%)	56 (98,2%)
Kyllä, 13-15-vuotiaana	50 (21,3%)	15 (30%)	35 (70%)
Kyllä, yli 16-vuotiaana	76 (32,3%)	19 (25%)	57 (75%)
Tieto puuttuu	29 (12,3%)		
Aiempi henkisen väkivallan kokemus ^b			
Ei	64 (27,2%)		
Kyllä, 0-12-vuotiaana	64 (27,2%)	1 (1,6%)	63 (98,4%)
Kyllä, 13-15-vuotiaana	79 (33,6%)	4 (5,1%)	75 (94,9%)
Kyllä, yli 16-vuotiaana	107 (45,5%)	8 (7,5%)	99 (92,5%)
Tieto puuttuu	37 (15,7%)		

**Yli puolella
asiakkaista
väkivallan
kokemuksia
aiemmin**

^a Fyysinen väkivalta on tönimistä, tuuppimista, läimäyttämistä, liikkumisen estämistä, lyömistä, hiuksista repimistä, esineillä heittämistä, teräaseella vahingoittamista tai kuristamista.

^b Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, joka ilmenee henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahallisenä vahingoittamisena. Henkinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi toisen alistamisena, eristämisenä, kontrollointina tai vainoamisena.

Seksuaaliväkivaltatapahtuma

	n (%)
Tapahtumapäivä	
Arki (ma-to)	54 (23,0%)
Viikonloppu (pe-su), muu pyhäpäivä tai pyhäpäivän aatto	148 (63,0%)
Ei osaa sanoa	30 (12,7%)
Ympäristö	
Oma koti	61 (26,0%)
Muu yksityinen sisätila (esim. tekijän kotona, muun tunteman henkilön kotona, hotellissa)	111 (47,2%)
Julkinen sisätila (esim. baari/ravintola, koulu, kauppa, työpaikka)	24 (10,2%)
Yksityinen ulkotila (esim. juhlat, takapiha, työpaikka)	8 (3,4%)
Julkinen ulkotila (esim. katu, puisto, ranta, bussipysäkki)	28 (11,9%)
Oliko tapahtumalla silminnäkijöitä tai todistajia?	
Kyllä	29 (12,3%)
Ei	156 (66,4%)
Ei osaa sanoa	43 (18,3%)

**Haaste
tutkimuksille**

**Haaste
esitutkinnalle**

Seksuaaliväkivaltatapahtumaan liittyvä väkivalta

	n (%)
Käytettiinkö fyysistä väkivaltaa ja/tai jotain asetta tai esinettä?	
Kyllä	101 (43,0%)
Ei	131 (55,7%)
Uhkailtiin fyysisen väkivallan ja/tai jonkun aseiden tai esineiden käytöllä?	
Kyllä	82 (34,9%)
Ei	150 (63,8%)
Saiko fyysisiä vammoja?	
Kyllä, lieviä fyysisiä vammoja (kuten mustelmia, naarmuja, ohimenevää kipua)	120 (51,1%)
Kyllä, vakavia fyysisiä vammoja (hoitoa vaativia)	7 (3,0%)
Ei	82 (34,9%)
Käyttikö tekijä henkistä väkivaltaa?	
Kyllä	126 (53,6%)
Ei	102 (43,4%)
Uhkasiko tekijä läheisiä?	
Kyllä	11 (4,7%)
Ei	217 (92,3%)

Fyysisen väkivallan käyttö tai sen uhka raiskauksen kvalifiointiperuste v. 2022 asti voimassa olleen lain mukaan

Uhrin reagointi seksuaaliväkivaltatapautumaan

n (%)

Miten reagoi ja/tai käyttäytyi tapahtumahetkellä? (Voi valita useamman vaihtoehdon)	
Sanoi ei/pyysi tekijää lopettamaan	133 (56,6%)
Ei pystynyt tekemään mitään, koska lamaantui/jähmettyi ("freeze" reaktio)	123 (52,3%)
Päätettiin olla tekemättä mitään, koska ajatteli, että tapahtuma olisi nopeammin ohi ja/tai ettei kävisi pahemmin	77 (32,8%)
Yritti taistella vastaan mutta ei pystynyt (esim. uhattiin/pidettiin kiinni)	44 (18,7%)
Taisteli vastaan	40 (17,0%)
Kutsui tai yritti kutsua apua	23 (9,8%)
Muulla tavalla, kaikki vastaukset	42 (17,9%)
Pelkäsikö loukkaantuvansa vakavasti ja/tai kuolevansa?	
Kyllä	102 (43,4%)
Ei	130 (55,3%)

**Sekä
lamaantuminen
että tietoinen
passiivisuus
yleistä,
samoin pelko!**

Seri-tukikeskuksen tarjoamat tukipalvelut

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Seri-tukikeskuksen tarjoamat tukipalvelut: Ohjautuminen tukikeskukseen (n=219)

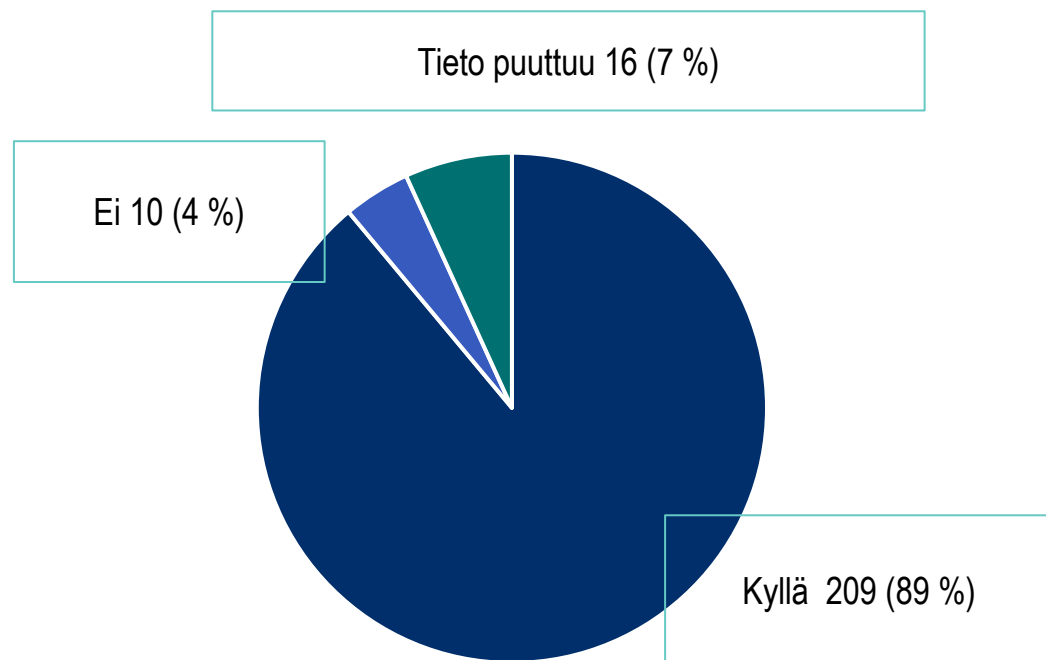
	n (%)
Mistä sai tiedon Seri-tukikeskuksesta? *	
Poliisilta	69 (31,5%)
Omalta terveysasemalta	43 (19,6%)
Yleispäivystyksestä	41 (18,7%)
Kolmannen sektorin toimijoilta, esim. Raiskauskriisikeskus	
Tukinainen	34 (15,5%)
Läheiseltä/ystävältä/kaverilta	27 (12,3%)
Internetistä itse hakemalla	13 (5,9%)
116117-terveysneuvontanumerosta	5 (2,3%)
Mediasta	2 (0,9%)
Jostain muualta	22 (10,0%)

**Poliisi ja
terveydenhuollon
toimijat merkittävät
ohjaavat tahot**

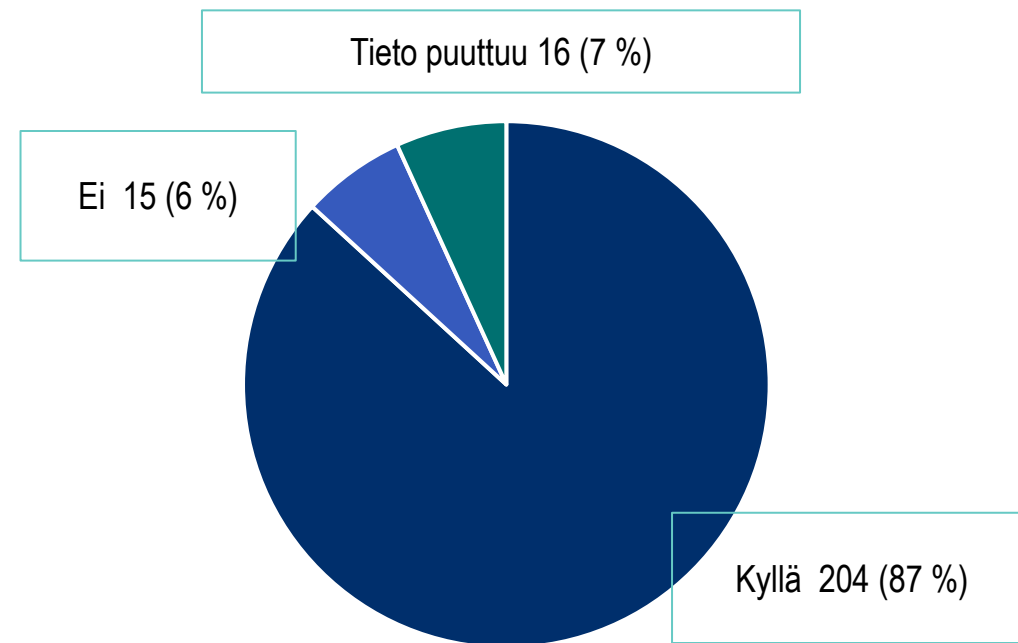
**Tiedottaminen ja
yhteistyö muiden
toimijoiden kanssa
oleellista!**

* Mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja

Seri-tukikeskuksen tarjoamat tukipalvelut: Ensikäynnin palvelut

Pääsiko riittävän nopeasti tutkimuksiin?

Oliko Seri-tukikeskuksen ilmapiiri kiireetön ja turvallisen tuntuinen?

Mikä oli tärkeintä kohtaamisissa? (n=108)

- 94 (87%) tyytyväisiä kohtaamisiin ja palaute positiivista
 - **Tärkeintä tulla kuulluksi, että uskottiin, otettiin tosissaan ja vakavasti, ei epäilty, syyllistetty tai tuomittu**
 - Ammattilaisissa tärkeimpinä piirteinä empaattisuus, ystävällisyys ja ymmärtäväisyys, rauhallisuus. Luottamus, lempeys ja huomaavaisuus sekä se, että ei säälitty.
 - Kohtelu inhimillisesti, kunnioittavasti ja asiallisesti. Aito auttamisen halu ja välittäminen.
 - Ammattilainen ei dramatisoinut, kauhistellut tai vähätellyt kokemuksia
- 26 (24%) antoi kriittistä palautetta saamastaan kohtelusta
 - Palautteesta 23 (89%) kohdistui poliisiin: olisi toivottu inhimillisempää kohtelua, myötätuntoa, välittämistä ja ymmärrystä. Kokemus, ettei poliisi ottanut vakavasti, kyseenalaisti tapahtuneen, syyllisti kokemuksesta, tuomitsi, oli välinpitämätön ja tahditi.
- 4 (4%) antoi kehitysehdotuksia
 - Toive ammattilaisen sukupuolen valinnasta
 - Poliiseille lisää koulutusta

“Se, että minulle välittyi olo kuunnelluksi ja uskotuksi tulemisesta. Kukaan ei painostanut puhumaan ja tarjottiin mahdollisuutta esim. pitää tauko. Nämä yhdessä lisäsivät turvallisuuden tunnetta, joka oli järkkynyt traumaattisten kokemusten myötä.”

“Poliisien reaktio yms. kysely toi heti tunteen, että ei olisi pitänyt edes tehdä ilmoitusta.”

“Poliisi ei osannut kohdata, ei tiennyt pitäisikö tässä tilanteessa mennä Serikeskukseen (todellakin piti). Heille lisää koulutusta.”

II. Tausta- ja tapahtumatietojen vaikutus rikosprosessin etenemiseen

Rekisteritutkimus

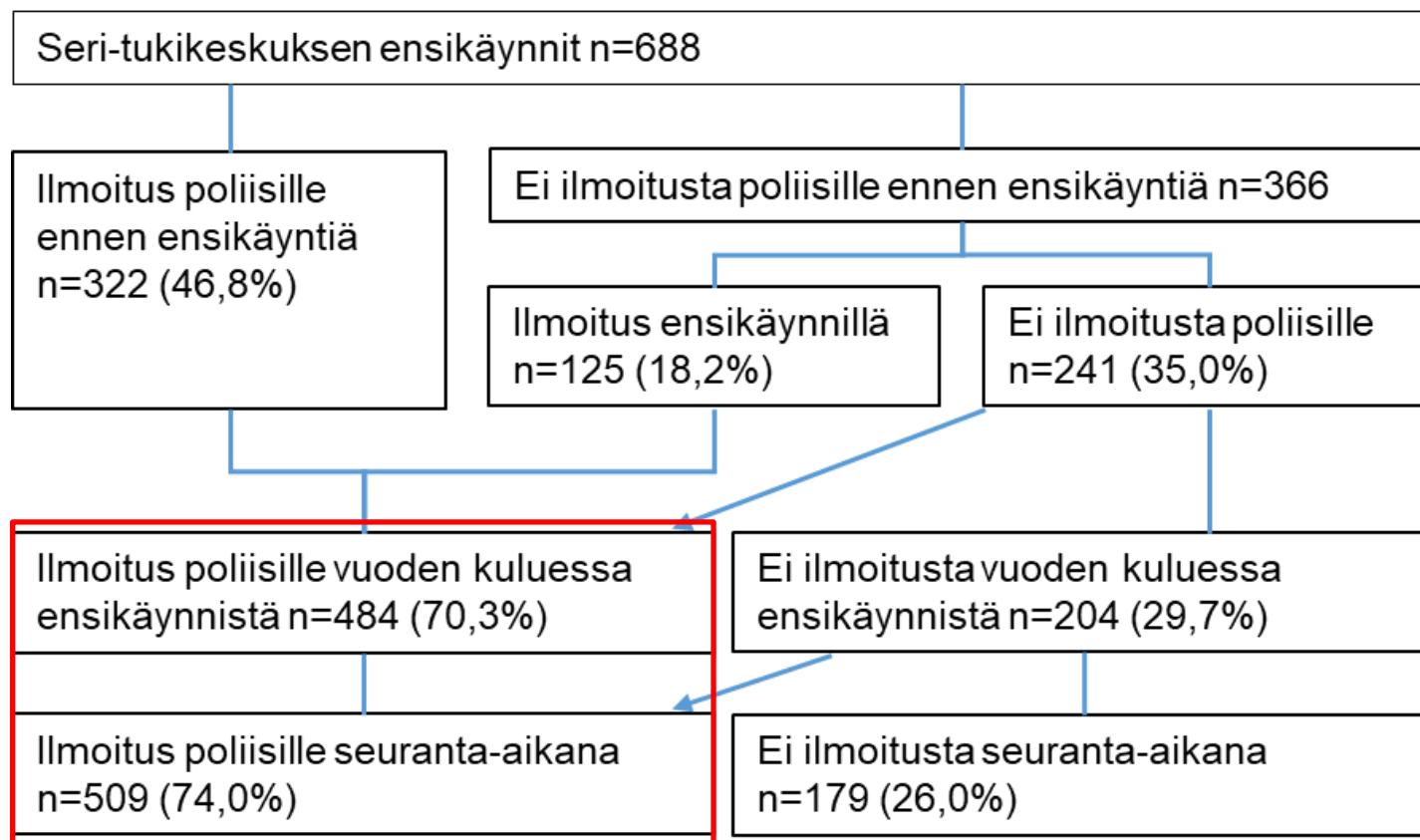
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Rekisteritutkimuksen aineisto

- HUS Seri-tukikeskuksen ensikäyntiasiakkaat aikavälillä 1.6.2017–31.5.2019
- Yli 16-vuotiaat asiakkaat, jotka olivat hakeutuneet ensikäynnille kuukauden sisällä kohtaamastaan seksuaaliväkivallasta
- Taustatiedot Seri-tukikeskuksen tilastoista ja potilastiedoista
- Rikosprosessin etenemiseen liittyvät tiedot poliisiasia-ain tietojärjestelmästä (Patja), syyttäjälaitoksen Sakari-järjestelmästä ja tuomioistuinlaitoksesta

Poliisille ilmoitetut seksuaaliväkivaltatapaukset

- Ensikäyntiasiakkaita yhteensä 662
 - 20 asiakkaalla kaksi eri käyntiä
 - 3 asiakkaalla kolme eri käyntiä
- Seuranta-aika ensikäynnistä tietojen poimintaan
 - mediaani 1027 päivää (2v 10kk)
 - vaihteluväli 686–1451 päivää (1v 11kk–4v)
- Aika tapahtumasta ilmoitukseen
 - mediaani 0 päivää
 - vaihteluväli 0–788 päivää (2v 2kk)

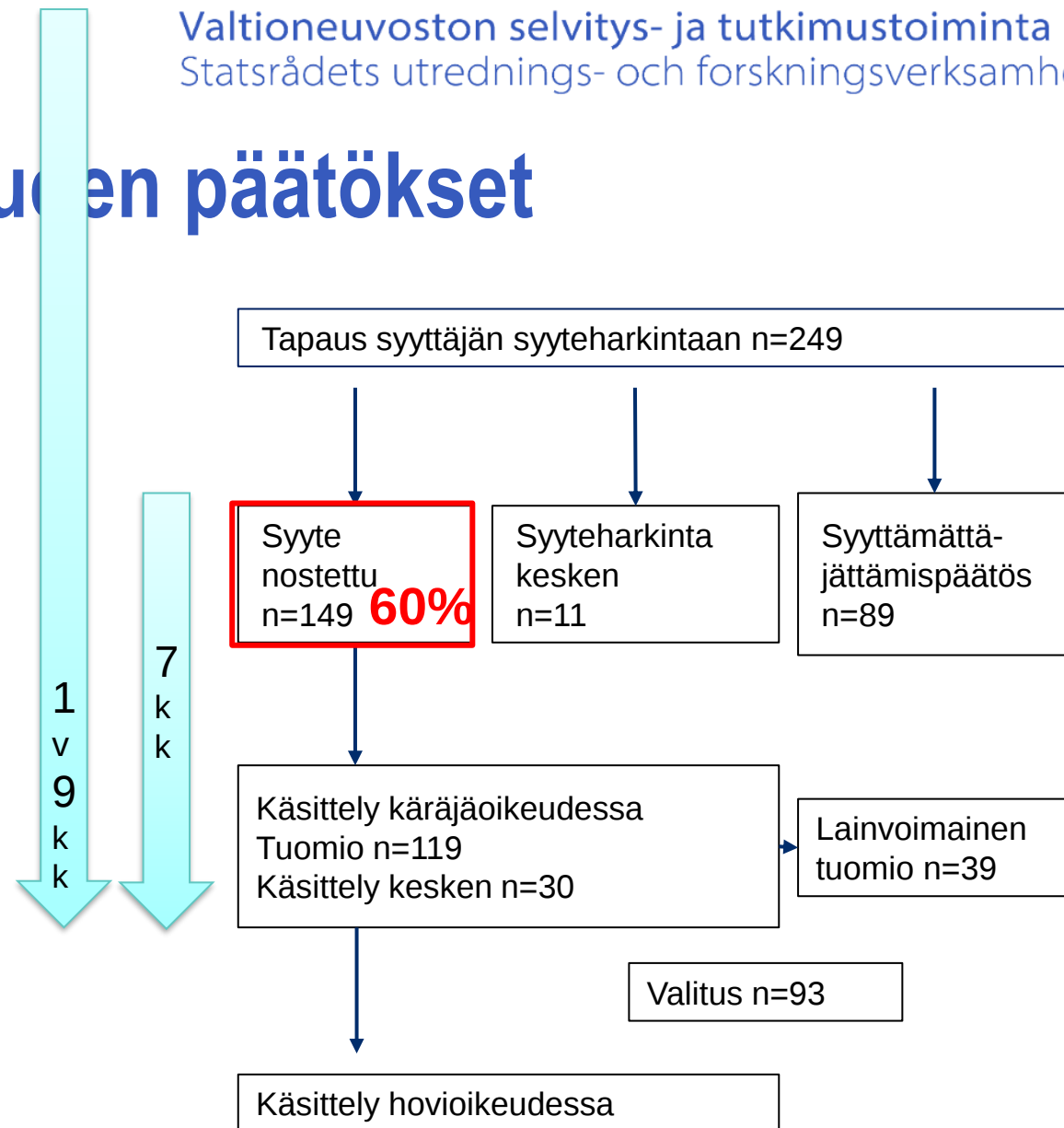
HUS Seri-tukikeskuksen ensikäyntiasiakkaat aikavälillä 1.6.2017-31.5.2019 ja tieto ilmoituksesta poliisille.

Syyteharkinta ja käräjäoikeuden päätökset

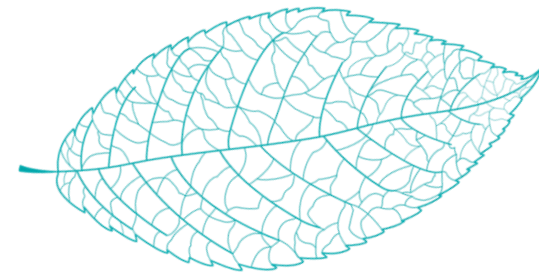
Aikaviive päivinä	mediaani	min–max
Syyteharkinnan päättymisestä käräjäoikeuden tuomioon (n=114)	211	17–807
Rikosilmoituksesta käräjäoikeuden tuomioon (n=119)	642	65–1503

**Rikosprosessin pitkä
kesto haaste toipumiselle
ja tukipalveluiden
järjestämiselle!**

UUSI SEKSUAALIRIKOSLAKI VOIMAAN 1.1.2023

- Tavoitteena vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa, ([HE 13/2022 vp](#))
- Keskeinen muutos raiskausrikosta koskevan säännöksen muuttuminen suostumusperusteiseksi

SEKSUAALIRIKOKSET - RIKOSLAKI 20 LUKU

Vanha laki ([24.7.1998/563](#))

1 § Raiskaus

Joka **pakottaa** toisen **sukupuoliyhteyteen** käyttämällä henkilöön kohdistuvaa **väkivaltaa tai uhkaamalla** käyttää sellaista väkivaltaa, on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka **käyttämällä hyväkseen** sitä, että toinen **tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia** on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

Jos raiskaus huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat on kokonaisuutena arvostellen vähemmän vakava kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetut teot, rikoksenteijä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Samoin tuomitaan se, joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla uhkauksella pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos raiskauksessa on käytetty väkivaltaa.

Yritys on rangaistava.

Uusi laki 1.1.2023 alkaen ([8.7.2022/723](#))

1 § Raiskaus

Joka on **sukupuoliyhteydessä** sellaisen henkilön kanssa, **joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti**, on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Henkilön osallistumista sukupuoliyhteyteen ei ole pidettävä vapaaehtoisena, jos:

1) hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti;

2) hänet on **pakotettu** sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa **väkivaltaa tai uhkauksella**; tai

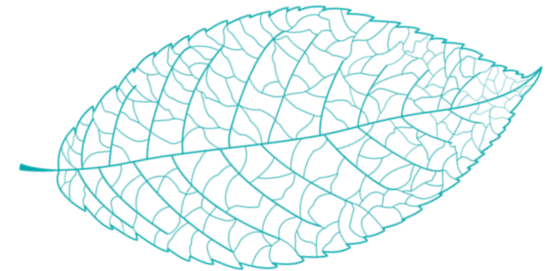
3) hän **ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voimakkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.**

Yritys on rangaistava.

UUSI SEKSUAALIRIKOSLAKI SERI-TUKIKESKUKSEN JA TERVEYDENHUOLLON KANNALTA

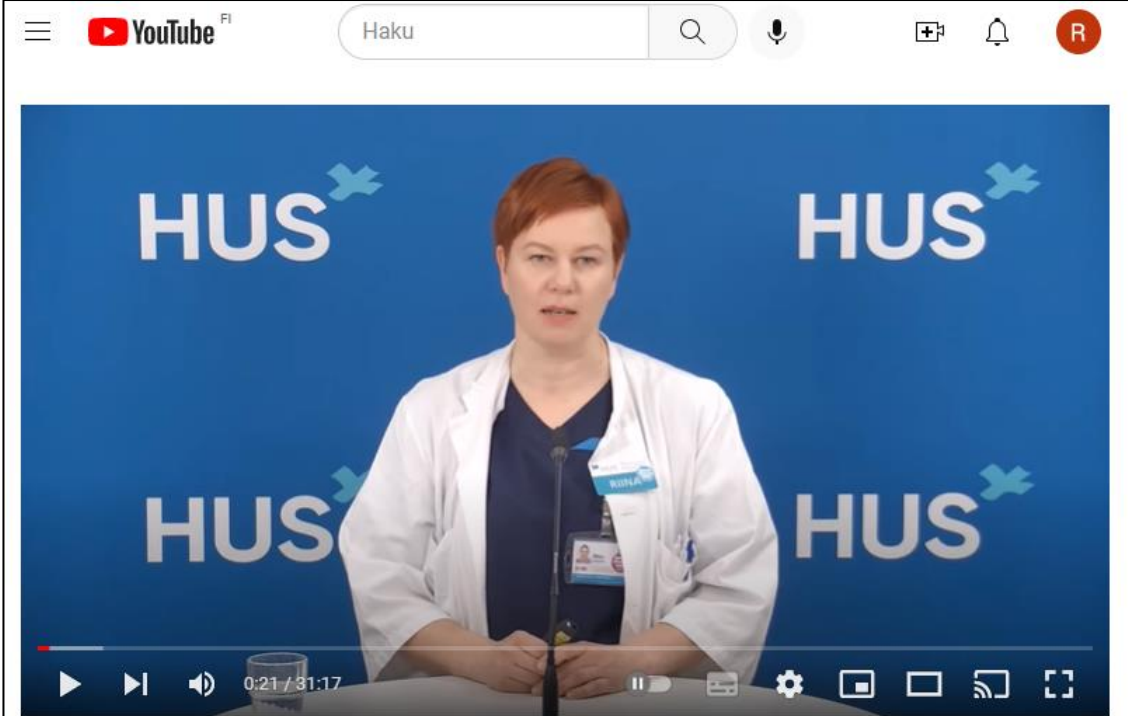
- Lisää tekoja rikoslain piiriin
- Lisää asiakkaita Seri-tukikeskuksiin
- Lisää esitutkintoja, syyteharkintoja ja syytteitä käräjäoikeuksiin sekä käsittelyjä hovioikeuksissa
- Pidentää käsittelyaikoja, mikäli käsittelyihin ei riittäviä resursseja
- Pidentää uhrien tuen tarpeen kestoa ja voi hidastaa toipumista

SUORANA HUSISTA LÄHETYS 2.12.2022

Apua ja tukea seksuaaliväkivallan
uhrille – HUS Seri-tukikeskus

- [Linkki lähetykseen](#)
- [Mediatiedote](#)

Live-chatin uudelleentoisto ei ole käytettävissä tässä videossa.

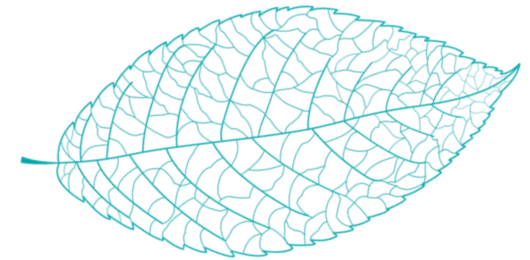
Suorana HUSista: Apua ja tukea seksuaaliväkivallan uhreille - HUS SERI-tukikeskus

 HUS Helsingin yliopistollinen sai...
7,24 t. tilaajaa

Tilaa 1   Jaa Lataa

184 katselukertaa Striimattiin livenä 2.12.2022
Apua ja tukea seksuaaliväkivallan uhreille - HUS SERI-tukikeskus
Erikoislääkäri Riina Korjamo
Naistentaudit ja synnytukset

SEKSUAALIVÄKIVALLASTA VOI TOIPUA
JA SEN JÄLKEEN VOI ELÄÄ HYVÄÄ ELÄMÄÄ!

HUS SERI-TUKIKESKUS NAISTENKLINIKKA

Haartmaninkatu 2
00290 Helsinki
6. kerros
Saapuminen pääaulan kautta

www.hus.fi/seri

040-7018446 (24/7)

